

PANNÓNIA KEKSZGYÁR

Emlékhely címe: Gyár utca, Győr-Sziget

Rövid áttekintés:

Részletes cégtörténet:

A Pannónia kekszgyár 1933-tól működött Győrött. Elődje Schmidl H. János csokoládégyára volt.

Győr, 1937. Forrás: Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum
Kereskedelem-történeti dokumentációs gyűjtemény (KD) [KD_1983.223.1]

Schmidl H. János 1858. november 20-án született Patvarcon. Balassagyarmaton és Budapesten tanult, majd édesapjával 1878-ban alapítottak először Budapesten cukorka- és csokoládékészítő üzemet. A budapesti gyár települt át 1883-ban Győr-Szigetbe, a Gyár utcába. A fiú, Schmidl H. János 1893-ban vette át Győrött a gyárat. A gyár üzletvezetője ekkor Árpás Ignác, aki majd saját üzemet nyit, könyvelője Vas Balázs, gyakornoka Fischer Rezső és Küster Sarolta, raktárnoka Benedek Adolf, cukrásza Rehula és Fleischmann Gyula.

A Schmidl gyárban kezdetben csak malátát, útifüccukorkát és más cukorfajtákat készítettek, majd 1893-ban a gyárat gőzüzeműre alakították át, és megkezdtek először az országban a selyemcukorka gyártását. A gyár fokozatosan fejlődött: 1903-ban kakaó- és csokoládégyártásra is berendezkedett, és napi 6000 kg édesség gyártására volt képes. Az üzemből kijövő finomságok elsőrangúak voltak, ezért Schmidl az egész monarchia területére szállított árut.

1906. április 6-án szabadalmaztatta a „szilárd és mozgó töltelékkel bíró” cukorkát.

SZABADALMI LEIRÁS

37172. szám.

IV/e. OSZTÁLY.

Eljárás szilárd és mozgó töltelékkel bíró cukorkák előállítására.

SCHMIDL L. CSOKOLÁDÉ- ÉS CUKORKAGYÁROS GYŐRÖTT.

A szabadalom bejelentésének napja 1906 április hó 6-ika.

Ismeretes higfolyó vagy pépszerű töltelékkel bíró cukorkákat oly módon előállítani, hogy meleg képlékeny karamell-cukorból egy hengert formálunk, azt a híg vagy pépszerű töltelékkel megtöltik és miután a hengert képlékeny cukorral lezártuk, az így megtöltött hengert hosszában széthúzzuk úgy, hogy egy hosszú, vékony rudat kapunk, mely a töltelékét egész hosszában tartalmazza. Ezen rúdból most már az ismert mintázógépek segítségével tetszés szerinti alakú cukorkákat sajtolunk, melyek természetesen a töltelékét tartalmazzák. Eddig ezen eljárást csakis higfolyó és pépszerű tölteléknel alkalmazták, míg ellenben apró szemcsés szilárd és a kész cukorkákban mozgó (löttyögő) töltelékkel bíró cukorkákat eddig csak úgy állították elő, hogy a cukorkákat üregesen állították elő, minden egyes cukorkát külön töltöttek meg és megtöltés után lezárták. Ezen előállítási mód természetesen igen költséges. Kísérleteim azt mutatták, hogy ha a fönt jelzett eljárás szerint a nagy cukorhengert aprószemű szilárd cukorkákkal vagy egyéb szilárd töl-

telékkel töltjük meg, akkor ezen töltelék a henger nyújtásánál ép úgy követi a nyújtást és egyenletesen megtölti a vékony cukorrudat, mint a higfolyó vagy pépszerű töltelék.

Ezen eljárás szerint tehát szilárd aprószemű töltelékkel töltött cukorkák is előállíthatók, melyekben a töltelék ép úgy mozog, mint a kézzel töltött cukorkákban.

A találmány tárgya tehát eljárás, mely szerint a meleg képlékeny karamell-cukorból képezett hengert az apró szilárd töltelékkel megtöltjük, a hengert elzárjuk és kellő vastagságú rúddá kinyújtjuk, mire az így nyert rudat ismert módon cukorkákká dolgozzuk föl.

SZABADALMI IGÉNY.

Eljárás szilárd és mozgó töltelékkel bíró cukorkák előállítására, jellemezve azáltal, hogy képlékeny cukorból hengert formálunk, azt a szilárd szemes töltelékkel megtöltjük és a hengert elzárása után kinyújtjuk, mire az így nyert rudat cukorkákra földolgozzuk.

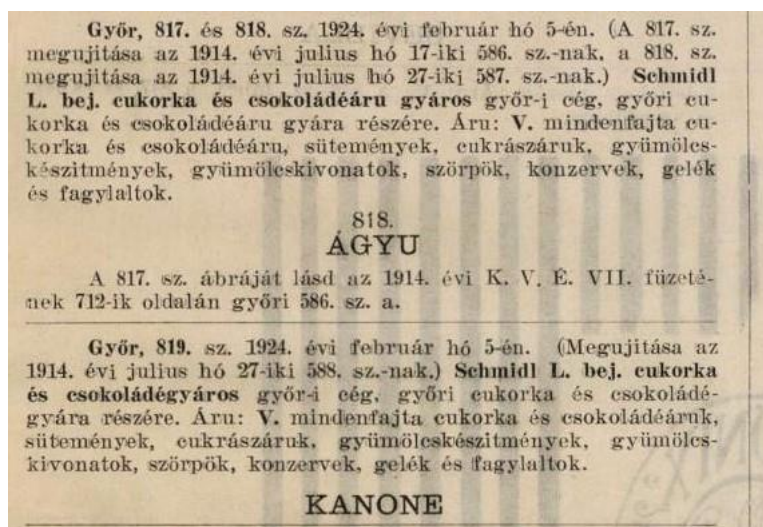
PALLAS KÉZIRATVÁZIRATOK NYOMDÁJA BUDAPESTEN

Forrás: 37172. lajstromszámú szabadalom • Eljárás szilárd és mozgó töltelékkel bíró cukorkák előállítására
https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZTNH_SzabadalmiLeirasok_037172/?pg=0&layout=s

A gyár 1906-ban társcéggé alakult át: Buchwald Lajos lett Árpás Ignác társa. Buchwald Lajos 1877-ben született Győrött. Az elemi és a középiskolát Győrben végezte, majd Bécsben közgazdaságot tanult. Mikor belépett, cégvezetőként a műszaki, fejlesztési, beruházási, valamint az értékesítési irányító munkában tevékenykedett.

A gyár hírneve évről évre nőtt. Szterényi József államtitkár 1907 májusában ellátogatott a gyárba, ez alkalomból „a gyár tulajdonosa minden alkalmazottjának kék zubbonyt és fehér sapkát csináltatott a saját költségén”. 1913-ban is hasonlóan pozitívan ítélték meg: „Ami a munkásviszonyokat illeti, a gyár büszke lehet arra, hogy harmincöt évi fennállása alatt egyetlen egyszer sem volt sztrájk. Ez a legfontosabb fokmérője annak, hogy a gyár munkásai tisztességes bánásmód mellett kereshetik meg mindennapi kenyerüket. A gyár újabb nagyítása befejeztével kívánjuk, hogy a gyár soká legyen büszkesége a győrieknek és a magyar gyáriparnak.”

Az egyik legnagyobb sikert az Ágyúra keresztelt csokoládé aratott: „Aki egyszer a Schmidl-féle Győri Ágyúcsokoládét megízleli, soha idegen gyártmányt nem vesz, mert meggyőződik róla, hogy jobb és az árak is mérsékeltebbek az idegen gyártmányok árainál.”

Forrás: Központi Védjegy-Értesítő, 1925. február 1., 29.

A magyar királyi honvédelmi minisztérium 1915 szeptemberében 500 000 doboz hadibonbont és hat kocsirakomány egyéb csokoládét rendelt a magyar csokoládégyáraktól, köztük a Schmidl gyárból is. A cég csokoládéja nagy sikernek örvendett az orosz fogságba esett tiszteknek a messzi Orenburgban, mielőtt Szibériába indították őket. „Bevásárlási körútunkon az egyik fényes cukrászüzlet kirakatában magyar nemzeti színű selyem- szalaggal átkötött, hosszúkás bonboniért fedeztünk fel. A födelén erdőrészlet, tót parasztruhás favágókkal. Négy rubel hatvan kopek volt az ára. Összeadtuk a pénzt, és megvettük. A győri Schmidl gyárból került ki: töltött csokoládébonbonok voltak benne. A messze vándorolt hazai gyártmányt áhítattal fogyasztottuk el, a nemzeti szalagból mindenki kapott a sapkájára egy darabkát, a maradékot pedig gondosan eltettem.”

Győr 1077—1079. 1934 január 7. (Az 1077. sz. megújítása az 1914. évi július 17-iki 586. sz.-nak, az 1078. és 1079. sz. megújítása az 1914. évi július 27-iki 587. és 588. sz.-nak. **Schmidl Pannonia Egyesült Csokoládé és Kekszgyár R. T.** győri cég győri csokoládé és kekszgyára részére. Áru: mindenfajta cukorka és csokoládé-árak, sütemények, cukrászáruk, gyümöleszkészítmények, gyümöleszkivonatok, szörpök, konzervek, gelék és fagylaltok.

1078

ÁGYÚ

1079

KANONE

Forrás: Központi Védjegy-Értesítő, 1934. március 8., 35.

A gyár 1923-ban felvette a Schmidt–Pannónia egyesült csokoládé és kekszgyár Rt. nevet, majd a név 1933. április 19-én Schmidt–Pannónia csokoládé és kekszgyár Rt.-ra módosult, mikor az 1919-ben alapított Pannónia magyar-hollandi kekszgyár Rt. magába olvasztotta a Schmidl üzemet.

1923-ban tartott közgyűlésen igazgatósági tagnak választották Halász Miklóst, Korndorffer Hubertet, Stein Mártont és Bande Bélát (budapesti lakosok). A társaság alaptőkéje ekkor 20 millió korona, mely 20.000 drb., egyenként 1000 korona névértékű bemutatóra szóló részvényre oszlik. Megegyeztek abban, hogy a társaság hirdetményeit a Budapesten megjelenő Budapesti Közlöny című lapban kell közzétenni. A céges papírok

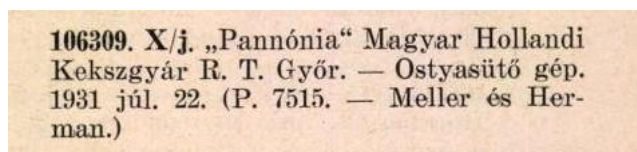
hitelestése a következőképpen zajlik: a cégszöveg alá két igazgatósági tag vagy egy igazgatósági tag és egy, az igazgatóság által cégjegyzésre vagy cégvezetésre feljogosított társasági tisztviselő törvényszékiileg bejegyzett együttesen írják alá.

1933-ban a gyár elnöke Schmidl H. János volt, társelnöke Szabó János. Az igazgatósági tagok: Bande Béla, Bokor Ernő, Halász Miklós, dr. Morvay Béla, Stein Zsigmond, Vajda Vilmos, Varga Imre. A felügyelő-bizottságba Bayer Jánost, dr. Gusztáv Bélát, Nógrády Nándort és Schuck Nándort választották.

Forrás: Központi Védjegy-Értesítő, 1926. július 1., 64.

1931-ben ostyasütő gépet szabadalmaztattak.

Forrás: Szabadalmi Közlöny, 37. évf., 21. sz. (1932. november 2.), 364.

Érdekesség:

1909-ben az alábbi eset történt a győri fogházban: „az egyik büntetését leülő újságíró szorulásban szenvedett, mire dr. Thury törvényszéki orvos glicerín-dugókat rendelt neki. A hatás nem maradt el és így négy darab ezüst színű papirosba csavart dugó hosszabb ideig ott hevert az újságíró asztalán. Egy alkalommal a fogház szakácsainak egyike ebédet vitt fel az újságírónak és meglátta a dugókat. Kezébe vett egy darabot és megkérdezte, hogy mi az. Az újságíró, ki a tréfának nagy mestere, azt mondta, hogy Schmid féle cukorkák, melyeket ajándékba kapott. Harmadnapra ugyanaz a szakács oly időben vitte fel a vacsorát, midőn az újságíró lent sétált a fogház udvarán. Az egyik fogházőr jelentette, hogy a vacsorát elvitték, mire az újságíró szobájába sietett, hol a szakácsot borzalmas állapotban találta. A torkos ember nem bírván ellent-állni, azon hiszemben, hogy az ezüstös papírba csomagolva cukorka van, egyet kibontott és hirtelen szájábadobva, azt lenyelte. A szerencsétlen embert oly hányinger fogta el, hogy csak nagy sokára tudott a második emeletről levánszorogni.”

Irodalom:

Győri Életrajzi Lexikon, szerk. GRÁBICS Frigyes, HORVÁTH Sándor Domonkos, KUCSKA Ferenc, Győr, 1999, 53–54, 317.

SZAKÁL Gyula, *Győr a modellváltó város*, Források a dualizmus kori Győr történetéből, Győri Tanulmányok, Tudományos Szemle, 33 (2011), 47.

Győri Friss Újság, 8. évf., 120. sz. (1907. május 23.), 4.

Győri Friss Ujság, 10. évf., 134. sz. (1909. június 18.), 1.
Győri Friss Újság, 14. évf., 149. sz. (1913. július 3.), 1–2.
Győri Hirlap, 67. évf., 196. sz. (1923. augusztus 31.), 2.
Győri kir. tvszk 1924. II. 24. Ct 746/2/1923. 746/2. Idézi: Központi Értesítő, 49. évf., 17. sz. (1924. május 12.), 671.
Győri Vasárnapi Ujság, 20. évf., 8. sz. (1919. április 20.), 4.
Magyar Pénzügyi Compass, 1923–1924, 2. kötet, szerk. KORMOS Gyula, Bp., 1924, 203.
Nagy Magyar Compass, Iparos-részvénytársulatok, 57/2. (1933) 132.
S. NAGY Anikó – SPEKÁL József, *Gulyáságú és rohamsisak, A Nagy Háború gyomornézetből*, Bp., 2016, 115.